

**Būsim pazīstami :
Alūksnes vēstures
interesešu kluba saime
AVIKS**

ENTUZIASTI, ATSAUCIETIES!

Cienījamie alūksnieši, vai jums ir savs vaļasprieks? Varbūt jūs veidojat kādu kolekciju — nevis vienkārši krājat, bet ar tās palīdzību vēlaties uzzināt. Varbūt tikai vēlaties sākt to darīt. Vai varbūt jūs interesē vēsture — sava novada, savas pilsētas vēsture, bet, vēl sīkāk iedalot — skolu, foto, amatniecības un vēl citu nozaru vēsture?

Ja vēlaties atrast domu biedrus, ar ko dalīties meklējumu smagumā un atklājumu priekā, atnāciet

uz rajona kultūras nama metodisko kabinetu ceturtdien, 26. februārī, pulksten 19. Varēsit piedalīties interešu kluba (nosaukuma vēl nav, to vajadzēs pašiem atrast) dibināšanā. Apspriedīsim telpu iekārtošanas, noformēšanas un citus operatīvus jautājumus.

Lūdzam ierasties visus ieinteresētos, neatkarīgi no viņu vecuma un dzīves vietas.

Entuziastu grupas vārdā
A. PUZULIS

INTEREŠU KLUBS SĀCIS DARBU

KULTŪRAS IESTĀDĒS —

Rajona kultūras nama vēsturē 26. februāris tiks ierakstīts kā interešu kluba dibināšanas diena. Uz nelielo A. Puzuļa aicinājumu «Oktobra Karogā» atsaucās vienpadsmit cilvēki, kuri atnāca šajā vakarā pārrunāt interešu kluba izveidošanas iespējas. Patīkami, ka klubā darboties izteica vēlēšanos dažāda vecuma cilvēki ar daudzpusīgām interesēm — gan kolekcionārs, gan enerģētiķis, gan fotogrāfs, gan Alūksnes vēstures pētnieks, gan cilvēks, kam interesē mūsu pusē tik svešā floristikas māksla.

OKTOBRA KAROGS, 24.03.1987

UZ AICINĀJUMU ATSAUCĀS: NO KR. — PĒTERIS ZĀLĪTIS, AIVARS PUZULIS, RŪTIŅA BIRZIŅA, VALDIS SILBAUMS, NIKOLAJS GALAHOVS, PĒTERIS SVĀRUPS, HARIJS DOKTERS, EGONS NORIŅŠ (GULBENES RAJ.). FOTOGRAFĒ ARNIS KANDELIS

Jau pirmajā vakarā izraisījās dzīva, interesanta saruna par klubā darbības iespējām, perspektīvām, darbošanās veidu. Lai tiktu pie savām sienām, darba daudz: kultūras nams šim klubam atvēlējis trīs pagraba telpas, kuras jāizveido ar saviem spēkiem.

OKTOBRA KAROGS, 24.03.1987

ĪERĀDĪTĀS TELPAS ĀLŪKSNES RAJONA KULTŪRAS NAMĀ

Jau otro trešdienu kluba aktī-
visti A. Puzuļa vadībā strādā pie
telpu sakārtošanas. Ja pietiks iz-
turības, darboties gribas, kad tiks
padarīts «melnaiss» darbs, biedri
izvēlēsies nosaukumu savam klu-
bam, izveidos tā darbības statūtus
un nokārtos citas formalitātes.
Pašlaik entuziasti strādā bez visa
tā, un aicina katru trešdienu ie-
rasties kultūras namā pulksten 18
un palīdzēt telpu izveidē visus, ku-
ri vēlas darboties paši, pielikt sa-
vu izdomu un roku jaunā kolektī-
va izveidē.

Alūksnes -

vēstures interesentu kluba

" A V I K S "

- S T A T Ū T I -

I KLUBA MĒRĶIS un UZDEVUMI.

1. Kluba mērķis ir pētīt, apkopot un popularizēt Alūksnes pilsētas un novada vēsturi.
2. Savu mērķu sasniegšanai, kluba biedriem ir sekojošie uzdevumi:
 - a/ apvienot kolekcionārus,
 - b/ sadarboties ar muzejiem, dabas un pieminekļu aizsardzības biedrību un citiem interešu klubiem,
 - c/ apzināt, pētīt un aizsargāt dabas un vēstures pieminekļus,
 - d/ iesaistīt skolu jaunatni.

II BIEDRU SASTĀVS, BIEDRU TIESĪBAS UN PIENĀKUMI.

3. Par kluba biedriem var būt personas, kuras pilda kluba statūtus un atbalsta materiāli.
4. Kluba biedram jāveido kolekcija, jeb jānodarbojas ar kādu pētījumu (par pamatkolekciju, jeb pamatpētījumu nevār būt filatēlija, numismātika, bonistika).

2

5. Jāpiedalās kluba rīkotajos pasākumos un jāapmeklē saņemšanas.
6. Kluba biedra pienākums ir regulāri maksāt biedru maksas.
7. Ja kluba biedrs nepilda savus pienākumus pret klubu, pārkāpj statūtus, nodarbojas ar vēstures priekšmetu spekulāciju, tad pilnsapulce lemj par viņa izslēgšanu no kluba biedru rindām.
8. Jaunus biedrus uzņem kopsapulce uz rakstiska lūguma pamata.
9. Kluba biedram ir tiesības, pamatojoties uz personīgā lūgumu, izstāties no kluba.

III KLUBA LĪDZEKĻI.

10. Kluba līdzekļus veido biedru ikmēneša maksas - 50 kap. mēnesī, ziedojumi, pabalsti.

IV KLUBA PĀRVALDĪŠANA.

11. Kluba darbu vada biedru pilnsapulce un valde.
12. Kluba biedru pilnsapulce ir augstākais kluba pārvaldes orgāns.
13. Pilnsapulces uzdevums ir:
 - a/ ievēlēt valdi,
 - b/ pieņemt, kā arī papildināt, statūtus,
 - c/ izslēgt un uzņemt biedrus,

3

d/ apstiprināt kluba atribūtiķu,

e/ lemt par biedru maksas līelumu.

V KLUBA VALDE.

14. Valdes uzdevums ir vadīt kluba darbu.

TĒVU DARBU GODINOT

ALŪKSNE VEIDOJAS NEPARASTS INTEREŠU KLUBS

Alūksnes rajona kultūras namā veidojas interešu klubs, kurā pulcējas dažāda vecuma vīri un jaunekļi. Šī pasākuma radītājam un veidotājam Aivaram Puzulim pēc trauksmīgajiem jaunības gadiem dzīvē ievirzījusies nopietnā darbavīra gultnē. Viņš pēc Apes vidusskolas beigšanas trīspadsmit gadus nostrādājis VEF cehā Alūksnē par galdnieku. Sieva Vija ir audzinātāja bērnudārzā, aug trīs atvasītes — meitai Egitai divpadsmit gadu, dēliem Edgaram desmit, Ugim — seši. Lai arī bērnus radinātu pie praktiskā darba, radies nodoms celt savu māju. Te lieti noder galdnieka prasme, un kopīgajā pasākumā katrs var savu roku pielikt.

Aivars Puzulis vairākus gadus ar interesi kolekcionējis dažādus agrāk lietotus galdniecības darbarīkus. Evely vien sakrājis pāri simtam un kur

vēl daudz citādu ar galdnieka amatu saistītu instrumentu. Krājušies arī fotoattēli, vecas pastkartes, mācību grāmatas un apraksti. Visu savāktu apkopojot, radies materiāls saistošai izstādei par galdniecības vēsturi. Šādu ekspozīciju Aivars Puzulis bija iekārtojis Alūksnes kultūras namā. Bija redzami fotomateriāli, dokumenti no šā gadsimta divdesmitajiem, trīsdesmitajiem gadiem, mēbeļu katalogi, žurnāli, mācību grāmatas, senie darbarīki. Te bija izstādītas arī vecas un ar kāju minamas koka dreijas, ko Aivars Puzulis pats restaurējis un varēja parādīt apmeklētājiem, kā tās darbojas.

Izstāde bija atvērta tikai pāris dienas, bet radīja ļoti lielu interesi. Atsaucīgi bija vīri sirmām galvām, daloties pieredzē un nākotnes iecerēs. Arī skolēni vērīgi visu apskatīja.

Jaunā pasākuma ierosinātais

īpaši priecājās par to, ka skolēni ir darba gribas pilni. Tēvs māca strādāt pats savus dēlus un amata prasmē var dalīties arī ar citiem. Aivars Puzulis kluba sanāksmēs paredzējis praktiskas nodarbības ar jauniešiem, lai nebūtu tā, ka puikas vairs neprot naglu iesist.

Darbs ir tikai sākumā, bet ieceres plašas. Pamazām apkopojot savāktos materiālus, radīsies dažādas nozares, kurās interesenti varēs darboties. Ir materiāli par Alūksnes elektrifikācijas vēsturi. Sākotnējā interese par galdniecību ir papildinājusies ar jauniem atzariem. Radīsies doma par vispusīgu vecās lauku un pilsētu amatniecības izpēti. Virvju vijēji, pinēji, kurpnieki, drēbnieki, kalēji, malēji — amatus var saskaitīt desmitiem. Apkopot ziņas un materiālus par tiem jaunais vēstures entuziasts sev izraudzījis par nopietnu uzdevumu.

Alūksnes kultūras namā amatu interešu kluba biedri paši saviem spēkiem iekārto telpas, kurās varēs notikt gan nodarbības, gan rīkot izstādes. Cilvēki te strādā no sirds.

L. Smagare

Pasauls vēsturē 1988. gada 13. februāris ieguva kā ziemas olimpisko spēļu atklāšanas dienu. Bet vai zināt, ar ko šis datums nozīmīgs mūsu pilsētai? 13. februāri uz savas pirmās ekspozīcijas atklāšanu vienā no kultūras nama pagrabiem aicināja Alūksnes vēstures interesentu klubs (saīsināti AVIKS).

Aizsākās viss pirms gada ar VEF Alūksnes ceha galddnieka Aivara Puzļa publicāciju mūsu laikrakstā, kas stāstīja par galddniekiem Alūksnē 20. un 30. gados, par šī amata vēsturi. Raksta noslēgumā tā autors izteica priekšlikumu par to, ka mūsu pilsētā varētu nodibināt interešu klubu, kura dalībnieki pievērstos mūsu novada un dažādu profesiju vēstures pētīšanai.

Tagad A. Puzlis, Alūksnes vēstures interesentu kluba vadītājs, saka:

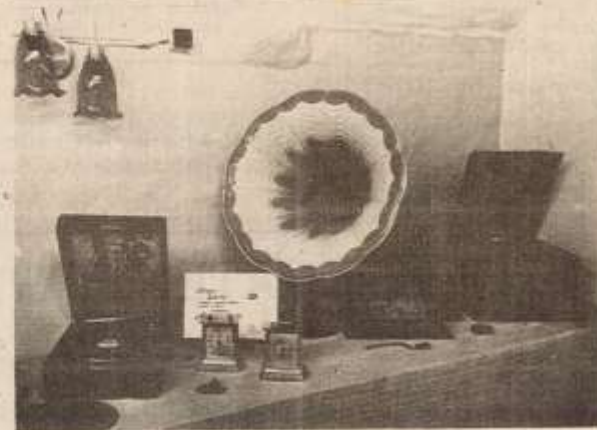
— Uz raksta izteikto aicinājumu toreiz neviens neatsaucās. Noresģēja tikai rajona kultūras nama direktore Anita Raibekaze, kura teica: «Telpas došu, darbojieties!» Pirmoreiz sanācām 24. februārī. Padomā bija trīs vīri, ar kuriem kopā varētu sākt. Atnāca arī zinkārgie, bet kodols — Pēteris Svārupis, Valdis Silbaums, Pēteris Zālītis un Arnis Kandelis palika. Jorgus kopā ar mūsu ģimenes locekļiem nosvinējām Ziemassvētkos.

Aizvadītais gads no topošā kluba dalībniekiem prasīja daudz. Vienu no kultūras nama pagrabiem, kuru viņi izraudzījās par apmetšanās vietu, vajadzēja iztīrīt, savest kārtībā. Vīri, kuru vidū nebija profesionālu celtnieku, bet elektrīķi gan, izveidoja, kā saka A. Puzlis, savu brigādi un ķērās pie darba. Ar materiāliem palīdzēja remonta un celtniecības iecirknis. Entuziastu veikta nopietna darba un puļu rezultāts — gaiss un spodra telpa (ne vēsts no nemāģīgā pagrabā), kurā mums, alūksniešiem, bija dota iespēja iepazīties ar kluba dalībnieku veidoto pirmo ekspozīciju.

Bet tagad — A. Puzļa kārta iepazīstināt ar saviem domubiedriem.

— Pirmā izstāde ir krāsains koktēlis, kas sniedz nelielu ieskatu mūsu vajaspriekos. Inženieris Pēteris Zālītis apskatei nodevis «konservētās» mūzikas pirmsākumu — skanošos pulksteņus, gramofonus un patafonus. Bet viņa otrs «hobijs» ir

Būsim pazīstami: Alūksnes vēstures interesentu klubs

teris pievērsās mūsu rajona iotvēstures pētīšanai. Tas ir bezgala interesants temats!

Sadzīves pakalpojumu kombināta tehniskā sekretāre Sandra Strada, pagaidām vienīga sieviete mūsu pulcīnā, iepazīstināja ar novadnieku kartotēku, kurā ir vairāk nekā 30 uzvārdi. Pirmajai izstādei Sandra izvēlējusies materiālus par pazīstamākajiem no viņiem — Ojāru Valcieti un Gunāru Bindu. Bet tā ir tikai neliela daļiņa no viņas vākumu klāsta. Bez tam Sandra ar lielu rūpību un izdomu veidoja kluba dalībnieku vizītkartes, tajās atainojot gan viņu nodarbošanos, gan tēmu, ar kuru tie piedalās izstādē.

Mūsu vidū ir divi elektrīķi Pēteris Svārupis un Valdis Silbaums. Pirmās piedāvā ielūkoties tēmā «Mērs un svārs

skatu elektrīķa profesijas vēsturē. Turpmāk gribētos rosināt abus iet dziļumā, nodoties nopietnākam profesijas vēstures pētījumam. Pēteris otrs aizraušāns — dārzkopība. Mazliet esmu «greizsirdīgs» uz Valda otro hobiju — mūzikas ierakstu kolekcionēšanu, to, cik vienam vai otram no tiem būs paliekoša vērtība, rādīs laiks.

Vēlētis Arnis Kandelis izstādē piedalās ar interesantu VEF tematikai veltītu nozīmīšu kolekciju, bet pensionārs Vilis Zars ar fotoattēlu un programmu palīdzību ļauj ielūkoties dziesmu svētku vēsturē.

Ceram, ka turpmākajās izstādēs ar mums būs arī Harijs Dokters, kuram ir unikāla kolekcija. Fotoattēlos iemūžinātas visas Alūksnes mājas.

Un visbeidzot — paša Aiva-

varēja aplūkot galddnieka darbarīkus, 20. un 30. gados veidoto mēbeļu katalogus, gūt ieskatu par galddnieku darbnīcām Alūksnē — šai laikā posmā, uzziņmētā pilsētas kartē sameklēt to atrašanās vietas un ielūkoties viru, kuru darbnīcās gatavotais skapis vai kumode kādas mājas varbūt vēl tagad ir goda vietā, fotogrāfijās.

— Darbnīcas saimniekam tolaik vajadzēja būt labam vadītājam, labam amatniekam un labam psihologam reizē. Šo saskaitāmo rezultāts bija laba darba kvalitāte. — tā Aivars Puzlis, noslēdzot stāstījumu par savu stendu.

Bet man jādoma par darba tikuma godā turešanu šodien.

Brīnīkīga bija noskaņa, kas valdīja kluba telpās, tā saimnieku viesmīlība. Piemēram, piektdien, 19. februāra vakarā kopā ar Aivaru Puzli bija arī Pēteris Zālītis, kurš stāstīja par patafoniem, gramofoniem un labprāt atskaņoja brāļu Lavinieku dziesmas, Sandra Strada, kas bija ar mieru iepazīstināt ar novadniekiem veltīto kartotēku, Arnis Kandelis — gatavs stāstīt par nozīmīšu kolekciju. Ar ekspozīciju droši varēja iepazīties, gan āķirstot skaistos ārzemes izdotos ziedu katalogus, gan, pacilājot arī nu, bezmēnu un citus senos mēra un svārs instrumentus vai galddnieka darba piederumus.

Ieskatam — daži ieraksti kluba atsauksmju grāmatā:

«Pateicamies par mūsu tautas dvēseles glabāšanu un kopšanu.» (Darba veterānu koris).

«Paldies par interesantu ekspozīciju un to, ka pirmo reizi dzīvē dzirdēju skanam istu gramofonu.» (A. Berže).

«Arnim (5. klase) visvairāk patika pulksteņi, gramofoni un fotoaparāti, Jānim (7. klase) — galddniecības rīki, svāri un mēri...» (Birznieku ģimene).

Bet tēlnieks Ainars Zelčs, il kā apkopojot visu domas, savu attieksmi izteicis divos vārdos: «Ļoti labi!»

— Mūsu kluba mērķis nav nevienu pārstēgt ar brīnumainiem eksponātiem, bet censties saglabāt kultūrvēsturiskās vērtības. Jau tā tik daudz vērtīgu priekšmetu aizņests uz konteineriem un sadedzināts krāsnīs, bet, par laimi, pedējā laikā cilvēki attāpušies, kļuvuši prā-

na, kā strādājuši un dzīvojuši viņu vectēvi. Vecie cilvēki pilsētā un laukos ir lielisks fondu materiāls! Diemžēl, mūsu pašū vainas un neuzmanīgās attieksmes dēļ viņu veikums jaunajai paaudzei zudis un nav vairs atgriežams. Tādēļ mums jācenšas saglabāt un nodot viņiem to, kas vēl palicis. Es būtu priecīgs, ja man atsaucos cilvēki, kas interesējas par vecajiem amatiem un amatniekiem — kalejiem, atslēdzniekiem, mālderiem, kuruš savas nezināšanas dēļ esam iemānījušies saukt par krāsotājiem, cilvēki, kas iedziļinātos savas iestādes, uzņēmuma vēsturē, dokumentētu to fotomirķjos, — saka Aivars Puzlis.

Klubam ir daudz interesantu ieceru. Mākslas dienas viņi savās telpās uzņems keramīķi E. Detlavu ar lībiešu podiem, padomā arī kopā ar rajona grāmatu draugu biedrību sarīkot macību grāmatu, kas izdotas līdz 1940. gadam, izstādī.

Savas domas par Alūksnes vēstures interesentu klubu izteica rajona kultūras nama direktore Anita Raibekaze:

— Tie visi ir lieliski cilvēki, vispirms labi savā darba darītāji, savas lietas entuziasti. Patīkami, ka izstādes atklāšanas dienā kopā ar viņiem bija arī darba kolektīvu — sadzīves pakalpojumu kombināta, VEF Alūksnes ceha, komunālo uzņēmumu kombināta pārstāvji. Ieguvums ir arī tas, ka pēc pirmās ekspozīcijas audzis kluba draugu un piekritēju skaits. Prieks par daudzajiem Alūksnes 1. vidusskolas audzēkņiem, kas uz pagrabīgu atnāca, droši vien skolas direktora Edmunda Tempa un latviešu valodas un literatūras skolotājas Viņas Puzles rosināti. Un vai gan kluba biedri būtu stipri bez ģimeņu atbalsta?

Arī mani ir liela cieņa pret šiem cilvēkiem, kas godā novada vēsturi un māca šo etieksmi citiem, izglitojas paši un iegūstā dalās ar mums. Nu Viktoram Kīrpam un Jānim Dīķim ir pievienojies arī Aivars Puzlis. Un viņa kluba biedri arī.

D. KARLSONE

Attēlos: kluba «AVIKS» vadītājs Aivars Puzlis; ieskats Pētera Zālīša kolekcijā.

OKTOBRA KAROGS, 7.03.
1988

AVIKS DARBĪBA

1. A.PUZUJA KOLEKCIJAS IZSTĀDE «ĀMATNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS VĒSTURE
ALŪKSNĒ 20.GS. 20. UN 30.GADOS»
2. KLUBA DALĪBNIEKU VAJASPRIEKU IZSTĀDE
3. «MĀCĪBU GRĀMATA PIRMS PUSGADSIMTA UN SENĀK»
(1988) IZSTĀDE
4. KALENDĀRU VĒSTURE - IZSTĀDE (1989)
5. «ALŪKSNE 1919.GADA VĒSTURES KRUSTCEĻOS»
(1989.GADA APRĪLIS) IZSTĀDE
6. DZIEDOT DZIMU DZIEDOT AUGU,
DZIEDOT MŪŽU NODZĪVOJU... (1989.GADA VASARA) IZSTĀDE
7. LATVIJA STARP DIVIEM PASAULES KARIEM
(1989.GADA NOVEMBRIS)
VECO GRĀMATU IZSOLE

SAVAM NOVADAM

Vispirms gribētos palabot laikraksta «Oktobra Karogs» 22. septembra numurā publicēto neprecizitāti attiecībā uz mūsu kluba «AVIKS» nosaukuma atšifrējumu. Tas nosaukts par amatniecības vēstures interešu klubu, bet pareizi skan — Alūksnes vēstures interesentu klubs. Tātad, Alūksnes, nevis amatniecības. Citādi kāds no mūsu biedriem, kurš nenodarbojas ar amatniecības vēsturi, nodomās, ka viņam pie mums vairs nav ko darīt. Mūsu kluba (jeb, kā paši dēvējam, klubiņa) biedru intereses ir visdažādākās. Viens veido kolekciju, otrs aizsācis pētījumu par kādu vēstures tēmu, trešais vāc izziņas materiālus par ievērojamiem novadniekiem. Cenšamies ko jaunu uzzināt, noskaidrot.

Mums sāp visus pēckara gadus nepelnīti aizmirstā divdesmito, trīsdesmito gadu Latvija. Pēdējā laikā gan priekšskars sāk atvērties. Zinām taču, ka tieši šajā posmā bija vērojams uzplaukums latviešu literatūrā, mākslā, teātra mākslā un arī

visās amatniecības nozarēs. Tagad nodibināta Amatnieku brālība kādreiz likvidētās Latvijas Amatniecības kameras vietā. Ir jāglabj, ko vēl var, bet ir jāveido arī no jauna.

Daudz runājam par darba tikumu. Ar samēra retiem izņēmumiem tas ir zudis. Bet kur lai būtu tikums, ja nav tā veidotāja, saglabātāja, tālāknesēja — nav amatnieka? Kēde ir pārcirsta, un viens tās posms pazaudēts. Seit vietā jautājums: kas tad īsti ir amatnieks? 1928. gadā Rīgā izdolāja Latviešu konversācijas vārdnīcā teikts, ka par amatniekiem sauc personas, kas strādā amatniecībā, apstrādājot dabas priekšmetus vai lauksaimniecības pusfabrikātus, ar savu roku un vienkāršu amata rīku palīdzību. Agrāk šim nolūkam tika iekārtotas nelielas privātas darbnīcas. Tagad, diemžēl, tādu vairs tikpat kā nav. Runājot par darba tikuma atgriešanu, izejas punkts varētu būt šīs pašas nelielās, bet tik ļoti vajadzīgās darbnīcas un kon-

kurence, kas labāk par jebkuru tehniskās kontroles nodaļu izskauž brāķi.

Domāju, zināms priekšstats par mūsu klubu, tā dalībnieku interesēm jau ir radies. Var jautāt — kāda nozīme mūsu darbībai, kāds labums no tā citiem? Mēs to visu darām pārliecībā, ka palīdzam saglabāt savu Malienas novada, savas tautas vēsturi. Rīkojot dažādas tematiskās izstādes, kurās eksponējam savu vākumu, iepazīstinām ar to plašāku skatītāju loku. Tematiskas izstādes veidosim arī šajā sezonā. Aizvadītajā mūs apciemoja ne tikai alūksnieši, bet arī viesi no Veru un Pečoru rajoniem. To visu, naudas izteiksmē vērtējot, mēs darām par velti. Bet vai tad savas tautas vēsturi var mērit rubļos?

Tos, kuriem ir radusies interese par mūsu klubu un kuri grib dalīties veiksmēs un neveiksmēs, aicinu mūsu pulkā.

A. PUZULIS,
kluba «AVIKS» vadītājs

PIRMĀS IZSTĀDES ATKLĀŠANA: NO KR. PĒTERIS SVĀRUPS, AIVARS PUZULIS, DAIGA BĒTERE, KULTŪRAS NAMA VADĪTĀJA ANITA RAIBEKAZE, ARNIS KANDELIS, VILIS ZARS, VALDIS SILBAUMS

Tikšanās ar skolas grāmatu

«Kad rīkosiet nākošo izstādi?» to jautājumu vēstures interesentu kluba «AVIKS» biedriem pēc pirmās izstādes apmeklējuma uzdeva ne viens vien tas apmeklētājs. Un nebijā šī jautājuma. No 20. marta līdz 1. aprīlim «AVIKS» kopā ar Gramatu draugu biedrības rajona organizāciju, aicināja uz nākamā, kuras nosaukums «Mācību grāmata pirms pusgadsimta un senāk» vēdināja domāt, ka atkal tiek aicināti uz interesantu tikšanos. Šoreiz — ar mācību grāmatām, bet ne tikai ar tām.

Vieniem tā bija atkalredzēšanas. Ar savu skolas grāmatām, atgriešanās domas savos skolas gados, neklātenes tik-

šas daļa no tā, to par to te-
matu varētu pastāstīt un pu-
rāt.

Lai gūtu kaut nelielu ieska-
tu laju, nolēmām sākt ar ma-
cību grāmatām un skolu darbu
atribūtiķu. Izskatīt Alūksnes
novadpētniecības un mākslas
muzeja karteles (par to pal-
dēs Jānim Liepi), pēc tās sa-
kām meklēt mācību grāmatas.
Zvanījām cilvēkiem, tikamies
ar viņiem un pretī saņemam
atvaicību. Bez kluba biedriem
izstādē piedalās Pēteris Osimo-
va, Evalds Vamags, Leons Kai-
lakāns, Andrejs Vocišs. Ar ga-
dumu daudz palīdzēja pensio-
netes skolotāja Velta Vižule
un Antra Berkute. Ar skolu
pirosvakumiem iepazīsimies, pe-

Arī šoreiz rajona muzejs «Aviks»
būtu pētnieki savu muzeju.
Latviešu valodas un literāru
ras, dziedāšanas, angļu, franču,
vācu un latīņu valodas, dabas
mācības, vēstures un ģeogrāfi-
jas, fizikas un matemātikas mā-

AVIKS
RAJONA
MUSEJS
KURZEMES
PROVINCIJAS
MUSEJS
KURZEMES
PROVINCIJAS
MUSEJS

♦ Šis izstādes atrodams
1927. gadā izdotajā A. Dāuges
un V. Plūdoga grāmatā «Er-
nesta Glāks».

cību grāmatas, pavisam 215
saja ekspozīcija. Vecāki no-
tām — 1860. gadā izdota dzies-
mu grāmata. Sava vieta iz-
stādē krievu un igauņu valo-
das izdotajām mācību grāma-
tām. Gadsimta sākums ir tas
laiks, kad mācības Alūksnē no-
siek četras — latviešu, krievu,
vācu un igauņu valodas. Vecā-
kiem alūksnēšiem interesanti
būtu kadrizējā vācietes mui-
žības skolas parnāca M. Kurze-
na sastādītās aritmētikas un al-
ģebras mācību grāmatas, kuras
plaši lidoja visā Latvijā.

Izstādē visu par šo izstādi
nav iespējams. Ar to iepazīties,
izjust tās noskaņu vajadzēja
katram pašam. Plašu sarakstu

♦ Neklātenes ceļojumā, skatoties ģeogrāfijas mācību grāma-
tas un kartes.

šanas ar klases biedriem un
skolotājiem, kas arī toreiz, kā
lielā ekspozīcija izlikās hūrt-
nīcas un liecības, lūkā gan
piecīnīkus, gan dēvēnīkus. Un
reizēm vertējums nebūt nav bi-
jis viennozīmīgs. Jo liecība rak-
stīta — gandrīz labi, bet atzi-
me — trīs ar pusi, vai arī —
pavisam labi, kas nozīmē tikai
četrinieku. Cilvēki — visbūt
pirma saskarsme ar grāmatām,
no kurām mācījušies vecāki un
vecvecāki. Ceļojuma vēsture,
laika pirms pusgadsimta — un
senāk. Šāda iespēja palantazās,
izietoties — kā tas toreiz va-
rēja būt, tika dota izstādes at-
klāšanas dienā, kad tika iz-
slepts elektriskais apgaismo-
jums, iedegtas sveces un pe-
rolejas lampas, lai tad atgri-
tu mācību grāmatu, un katrs
justos kā skolēns pirms pier-
desmit gadiem.

Kā tapa šī izstāde? Jautā-
juma vienai no tās iniciāto-
rem — Gramatu draugu bied-
rības rajona organizācijas atbi-
dīgai sekretarei Spodrā Ma-
lisam.

— Rajona skolu vēsture ir
arī kārtīgi interesanta jautājuma,
mūsu izstāde — pavisam ne-

♦ Pie rakstāmgalda.

to muzeja materiālus, bagātī-
gu to peckaru vēstures materi-
ālu apkopojus Alūksnē i vi-
dusskolas skolotāja Helijs Kri-
ke.

Sastādītā Alūksnē skolu at-
tīstības shēma nav pilnīga un
tikai tagad, kad izstāde atvēr-
ta, laiks iet uz beigām, ieko-
ties ar cilvēkiem, rodas apjau-
ma, ka intensīva to vajadzēja
veidot. Bet domājam, ka arī
pēc izstādes slēgšanas izpētes
darbu turpināsim. Interesā

izstādes apmeklētāju «ģeogrā-
fijas, to vidū ir aktrise, LPSM
Tautas skatuves māksliniece
Dina Kupie. Tautas vīru bēra
«Absintents» dziedātāji, Pālā-
nas, Pečoni un Veru rajonu
skolu direktori un, protams, pa-
ši alūksnēši. Ja nebija viņu
vidū, tad jūgaida jauna tikka-
nā ar vēstures interešu klubu
«AVIKS» un tā biedriem.

D. KARLSONE
A. KANDELA foto

OKTOBRA KAROGS, 2.04.1988

Laika grāmata, gada grāmata, kalendārs. Kā tad nu bez kalendāra? Tas jānopērk, lai tur vai kas! Un pirka arī «Baltijas kalendāru», «Vidzemes kalendāru», «Zobgala kalendāru», «Tēvijas kalendāru», «Zemnieka gada galdi grāmata», «Lopkopja kabatas kalendāru». Visus jau neuzskaitīt. Un, protams, arī tepat, Alūksnē, drukātos — R. Kēles «Isto Alūksnes kalendāru», vēlāk R. Pastalnieka «Dzimtenes un Tēvijas kalendāru». Pērk arī tagad. Nosaukumi gan citi, izvēle arī nav tik hēla, un pēc dažiem pat rindā jāstāv. Bet jānopērk ir. Kā tad bez kalendāra!

Kā veidojusies laika skaitīšana, kā radušies kalendāri? Un no kurienes šis tik pierastais svešvārds — kalendārs?

Vārds «kalendārs» cēlies no latīņu vārda «calendae», ar ko senajā Romā apzīmēja katru mēneša pirmo dienu. Mūsu tagadējais kalendārs ir cēlies no seno romiešu kalendāra, protams, vairākkārt jau pārstrādāts, jo vissenākais romiešu kalendārs bija ārkārtīgi sarežģīts un neērts (mainīgs dienu skaits mēnešos, arī mainīgs mēnešu skaits gados).

Tādēļ Jūlijs Cezars deva rīkojumu Aleksandrijas astronomam Sisogenam izstrādāt jaunu kalendāra sistēmu. To nosauca par Jūlija kalendāru. Pēc toreizējiem

Latvijas Grāmatai 400

novērojumiem saules gads bija 365 dienas 6 stundas, bet faktiski ir 365 dienas 5 stundas 48 minūtes 45,98 sekundes garš, tādēļ katrs gads pēc Jūlija kalendāra bija par 11 minūtēm 14 sekundēm garāks par isto saules gadu. 16. gadsimtā šī starpība bija jau 10 dienas. Sāimēsla dēļ 1582. gadā pāvests Gregorijs XIII pēc itāļu astronoma L. Lilio priekšlikuma deva rīkojumu izlaist minētās desmit dienas un skaitīt pēc 4. oktobra uzreiz 15. oktobri. Lai kļūda nerastos no jauna, turpmāk skaitīt trīs gadus pa 365 dienām, bet ceturtajā, kura gada skaitlis dalās ar četri — 366 dienas. Šo kalendāru nosauca par Gregora kalendāru jeb jauno. Jauno kalendāra sistēmu uzreiz no 1582. gada sāka pieņemt visas valstis. Pēdējā to izdarīja Krievija — 1918. gada 26. janvārī.

Pāriešana uz jauno kalendāra sistēmu visās valstīs bija saistīta ar lielāku vai mazāku ne-

leskats kalendāra vēsturē

mieru tautas vīdū. Atcerēsimies no vēstures kaut vai asiņainos Kalendāra nemierus Rīgā 1583. — 1589. gados.

Nedaudz par latviešu kalendāra vēsturi. Pēc bibliogrāfa J. Mišņa pētījumiem, pirmais kalendārs latviešu valodā iespiests 1758. gadā. Tas gan ir bijis bez praktiska pielikuma. 1763. gadā Jelgavā iespiesta «Jauno un veco Latviešu Laiku un notikušu Lietu Grāmata» us to 1763. gadu». No 1770. gada to sāka iespiest un izdot J. F. Stefenhāgena izdevniecība Jelgavā.

Vidzemniekiem savs kalendārs sāka iznākt 1782. gadā. To sastādīja un drukāja līdz 1791. gadam Rubenes mācītājs K. Harders. Līdz 1813. gadam to izdeva Millera, bet no 1813. gada — Hekera tipogrāfija. Šie kalendāri gan tika saukti par mācītāju kalendāriem, jo gan drīz visi to sastādītāji bija mācītāji. Tomēr, neskatoties uz pārsvarā reliģisko saturu, tajos netrūka arī dažādu apcerējumu, satīrisku stāstiņu no ļaužu dzīves utt. Sevišķi tas sakāms par Suntažu draudzes mācītāja J. T.

Berenta veselus 38 gadus pēc kārtas sastādīto Hekera «Vidzemes kalendāru». Berents kā viens no latviešu «literāriskās biedrības» dibinātājiem uz kalendāru raudzījās ļoti nopietni. Par to liecina kaut vai šāds teikums kalendāra simtgadē:

«Kalendāri, mīļi lasītāji, nav vis nieku grāmata, kā cits varbūt domās, nav pastalas, ko novalkātas met uz mēslu gubu.»

Gadu gaitā, latviešu literatūrai attīstoties un pilnveidojoties, saturīgāki kļuva arī kalendāri. Pirmkārt būtu minams no 1876. gada iespiests E. Zislaka «Latviešu kalenderis ar bildēm».

Apvērsumu latviešu kalendārniecībā ienesa Auseklis ar savu «Baltijas gruntnieku, saimnieku, pagasta valdību u. c. kalendāru 1879. gadam». Viņš gan formas, gan satura ziņā atmata līdzšinējās tradīcijas, latviskoja daudzus no vācu valodas pārņemtos vārdus un ir uzskatāms par latviešu nacionālā kalendāra dibinātāju.

Pie pirmajiem arodnieciskajiem kalendāriem pieskaitāmi

1889. gada izdotie M. Siliņa «geogrāfiskais «Atbalss kalendārs» un A. Bandreviča «Baltijas Jūrmieku kalendārs».

Ar katru gadu izveidojās arvien jaunas un jaunas izdevniecības. Pieauga arī kalendāru klāsts. Radās «Dārzkopju kalendārs», «Biškopju kalendārs», «Tiesu kalendārs», «Zobgala kalendārs» u. c. Visus uzskaitīt šeit nav iespējams. Tāpat šeit nav iespējams uzskaitīt un aprakstīt 20. un 30. gados izdotos kalendārus. To ik gadus ir iznācis vairāk kā simts. Ne velti latvieši ir dēvēti par «kalendāru tautu», kalendārs kā pirmā rokasgrāmata un padomdevējs kalpojis katrā ģimenē, katrā mājā.

Ja ir vēlēšanās apskatīt, pāršķirstīt un pat palasīt vairāk nekā 200 pirms kara izdotos kalendārus — atnāciet uz klubā «AVIKS» rīkoto izstādi «Laika grāmata senāk un tagad». Kontrastam piedāvājam arī isteni mūsdienīgus kalendārus. Izstādes atklāšana 27. februārī pulksten 18 klubā «AVIKS» telpās rajona kultūras namā. Izstāde būs atvērta līdz 27. martam. Ja jums nav ērts atklāšanas laiks — gaidīsim otrdienās un trešdienās no pulksten 17 līdz 20, sestdienās no pulksten 11 līdz 15.

A. PUZULIS.
vēstures interešu kluba
«AVIKS» vadītājs

Oktobra Karogs, 1989. gada 25. februārī

ARNIS KANDELIS AR SAVU KOLEKCIJU

DALĪBNIEMI IEPAZĪSTAS AR KOLĒĢU VEIKUMU

• *A* TSAUKSMĒJU
GRĀMATA •

Paldies AVRS biedriem,
ka tie ir atsaucīgi atbilstoši
paņemotiem amatnīkiem!

1988. 19. II

M. Lubme - Pamiļene

Paldies par interesantu
eksponāciju un to, ka
pirmo reizi dzīvē dzirdēju
sīknu istru gramofonu.

15. 02. 88.

Janniescuts Karišis
A. Berse.

Paldies par omāz, lai
pacientus par lielo darbu
patiesās vēstures pamācībām.
Pirmā supergūt! Liela tūl.

26. 03. 88

Apbūrojama ir cilvēku
sēdētājs kaut ko darīt bez
cilvēka. Liels paldies par
citiem.

Atbilstošas 1. sēdētājs
10. C klase.

23. 03. 88.

Paldies par visu
lielo darbu!

Paldies par brīnišķīgo
tīklu, kas nedrīkst
vairādiem, cam šodien,
cūkam, un sūdsis glītota
cilvēku rītdienā.

J. Karlsons

30. 03. 88.

Lai veidotu notikumu,
ir jāsina notikumi.
Lai būtu ar no sēdētā
māt, ir vajadzīgs attī-
cīgs stunda. Šeit tā
ir nedrīkst attīstīt uz
mācību gramofonu.

Paldies kluba biedriem
par entuziasma pilnu
darbu!

Atbilstošas patīkams
kof. no mītiņ -
I. Karišis, J. Karišis
1988 g. 5. 04.

Paldies par pagatnes
elpas un esāmu sādūnā,
par mūsu mērcēnu
bērības atgāzīšanu,
par senā un jaunā
lētā un atbilstāmu.

Bija skaisti un inter-
esanti.

Raf. centh. B. B. B.
volenters

23.03.88

Paldies par redzēto -
mūsu Tautas vēsturi nāc
nemas tik nabadīga un
arī iaglētibai ir drīgas
saunes un vārā nemamas.

L. J. J.

Alvins Tautas dēvēs

Nevar iepazīt savu
zemes un tautas vē-
sturi, dzīvo jāt tērai
šodienā. Tāpēc visli-
ekais paldies par
mūsu pavārti
apmeklētājiem orenu
no gaisārtājiem, arul
dažbūl stāriem, pa-
gājības stāriem.
Lai stiepjas nesa-
raujamā stīga
no varavārdības
šodien un nākotnē,
lai šodienas notikā

mācās izpaist un
atminā paturēt!
"Cikloka Lāroga"
darbinieces:

Helmine D. Karlova
B. Karlova 1. Pārve

22.03.88.

Ja mūsu zemītē nebūtu tādi
cilvēki, kādi esat jūs šajā
klubā, tad dards kā no-
grāmti abām mūsu. Paldies
jums no visas sirds!

Alvins 26. III 88. g.

SAVIESĪGĀ DZĪVE

Klubam AVIKS – 30

■ Tiksies Atmodas laika vēstures entuziasti

Vēstures entuziastu grupa Atmodas laikā. Pirmajā rindā no kreisās: Pēteris Zālītis, Aivars Puzulis, Pēteris Svārups, Rūtiņa Birziņa, Harijs Dokters, Egons Noriņš, otrajā no kreisās: Valdis Silbaums, Nikolajs Galahovs Foto: Arnis Kandelis

Aivars Puzulis

Pirms 30 gadiem, 1987. gada 26. februārī, Alūksnes kultūras namā uz manu aicinājumu sapulcējās grupa interesentu, kuriem bija tuva vēsture.

Tie bija gan kolekcionāri, gan cilvēki, kas neaprobežojās tikai ar kolekcionēšanu, bet savu izvēlēto tēmu pētīja dziļāk. Tad arī tika pieņemts lēmums izveidot interešu klubu, kur varētu regulāri sapulcēties, mainīties ar ar-

tefaktiem, informāciju, bet galvenais – rīkot tematiskas izstādes.

Telpas? Jā – tas bija smagākais jautājums, bet tika atrisināts arī tas. Toreizējā kultūras nama direktore Anita Raibekaze atļāva izvēlēties vienu no diviem kultūras nama pagrabiem. Tikai pašiem vajadzēja tos atbrīvot no pamatīgā kultūrslāņa un izremontēt. To, protams, no pamatdarba brīvajā laikā arī izdarījām, un pēc gada atklājām telpas ar pirmo izstādi. Uz to brīdi bijām izšķirušies par klubīņa nosauku-

mu – AVIKS – Alūksnes vēstures interesentu kluba saime, un arī izveidojuši logo. Diemžēl pēc pieciem darbošanās gadiem dažādu iemeslu un apstākļu dēļ mūsu mīlais klubīšs izdzisa. Bet tas bija neaizmirstams laiks, jo sakrita ar tautas Atmodu. Tas bija tautas garīgā pacēluma un atļaušanās laiks, kurā savu ieguldījumu deva arī AVIKS.

24. februārī pulksten 17.00 Alūksnes pilsētas bibliotēkas telpās notiks AVIKS atmiņu pēcpusdiena. Kas to vēl atceras, droši var piedalīties.

MALIENAS Ziņas, 17.02.2017

Vēsture sākas šodien

Dace Plaude

Ar nelielu izstādi un tikšanos Alūksnes pilsētas bibliotēkā uz 30 gadiem februāra nogalē atskatījās AVIKS – Alūksnes vēstures interesentu kluba saime, kas 20. gada 80. gadu nogalē bija vieni no Atmodas vēstnešiem mūsu pilsētā. Kluba dalībniekus – dažādu profesiju pārstāvjus – vienoja interese par vēsturi un viņu rīkotās izstādes kluba telpās toreizējā Alūksnes rajona kultūras nama pagrabstāvā tolaik kļuva par Notikumu, kas pulcēja kopā dažādu paaudžu alūksniešus.

Izstādi par kluba darbību veidoja Alūksnes pilsētas bibliotēkas bibliogrāfe Maija Semjonova kopā ar diviem vēstures entuziastiem – klubā “AVIKS” kādreizējo vadītāju Aivaru Puzuli un tā dalībnieku Pēteri Zāliti. A. Puzulis saglabājis avižu rakstus, dalībnieku sarakstus, daudz fotogrāfiju no kluba pirmajām izstādēm. Ar daļu no šiem materiāliem, kā arī apmeklētāju, tai skaitā pazīstamu alūksniešu, kuru vairs nav mūsu vidū, iespaidiem bija iespēja iepazīties izstādē. Kā izstādes atklāšanā sacīja M. Semjonova, atsaukšanās kluba dalībniekiem par viņu veidotajām izstādēm veltīts daudz sirsnīgu un atzinīgu vārdu, un

Pēteris Zālītis (attēlā no kreisās), Valda Freimane, Pēteris Svārups, Sandra Magaziņa un Aivars Puzulis kluba “AVIKS” atmiņu pēcpusdienā Alūksnes pilsētas bibliotēkā

Foto: Dace Plaude

vienu no tām rakstījusi arī pazīstamā aktrise Dina Kuple.

Vaicāts, kā radās doma par šāda kluba veidošanu, A. Puzulis atzīst, ka uz to pamudinājusi paša darbošanās filatēlistu biedrībā un publikācijas tā laika presē par interešu klubiem, kas Latvijā sāka aktīvi veidoties 80. gadu otrajā pusē. Sākotnēji klubā kopā ar viņu darbojušies divi Pēteri – Zālītis un Svārups, Arnis Kandelis un Valdis Silbaums, bet vēlāk pievienojušās Sandra Strada (Magaziņa) un Spodra Matisāne. Kluba veidotajās izstādēs piedalījušies arī Er-

nestis Kļaviņš, Vilis Zars, Jānis Tilāns, Harijs Dokters, Leons Kaulakans, Tatjana Ozoliņa, Ārija Pakalniņe, Mirdza Rubene, Ēvalds Vanags un citi.

“Mūsu vaļasprieki” bija kluba dalībnieku pirmā izstāde, kas datēta ar 1988. gada 13. februāri. Tajā piedalījās Pēteris Zālītis ar mūzikas atskanotāju kolekciju, Sandra Strada (Magaziņa) – ar novadnieku kartotēku, Pēteris Svārups ar mēru un svaru kolekciju, Valdis Silbaums – ar materiāliem par elektriķa profesiju, Arnis Kandelis ar nozīmīšu kolekciju par VEF

tematiku un Aivars Puzulis – ar galdnieka darba rīku kolekciju. Tai sekoja “Mācību grāmatas pirms pusgadsimta un senāk”, “Laika grāmata senāk un tagad”, “Alūksne 1919. gada vēstures krustceļos”, “Dziedot dzimu, dziedot augu, dziedot mūžu nodzīvoju”... A. Puzulis, P. Zālītis un A. Kandelis ar priekšmetiem no savām kolekcijām piedalījās arī leģendārajā izstādē “Latvija starp diviem pasaules kariem” Rīgā, Latvijas Vēstures muzejā. “Tagad atceroties to laiku, saprotu, ka “trāpījām” istajā brīdī. Piecus gadus agrāk

šāds klubs nevarētu izveidoties, jo bija tikai viena – partijas vēsture un citu labāk neaiztikt. Piecus gadus vēlāk, jau strādājot muzejā, redzēju, ka interese par vēsturi noplaka, cilvēkus nodarbināja jau pavisam citas problēmas,” saka A. Puzulis.

Atmiņu pēcpusdienā viņš lasīja arī fragmentus no savas dienasgrāmatas, kurā fiksēta gan pirmā interesentu tikšanās Alūksnes kultūras namā pie direktores Anitas Raibekazes, gan kluba telpu izveide pašu spēkiem kultūras nama pagrabstāvā. A. Puzulis ir gandarīts, ka AVIKS dalībnieku aktivitātes pamudinājušas arī Alūksnes Tautas teātra režisoru Uldi Sedlenieku kultūras nama pagrabstāvā izveidot kamerzāli.

“Šie vīri mani pieņēma kā savu cilvēku un ļāva justies līdzvērtīgai, kaut zināju tikai pusi no tā, ko zina viņi. Tas iedod drosmi!” par darbošanos klubā “AVIKS” saka Sandra Magaziņa, kura tagad vada Zeltiņu muzeju. Valda Freimane, kura arī savulaik darbojās klubā, savu pienesumu devusi ar vietvārdu pētniecību. Savukārt Pētera Svārups interešu lokā joprojām ir Malienas valoda. Bet Pētera Zālīša vēlējums – atcerēties, ka vēsture sākas šodien, tāpat viss, kas pēc daudziem gadiem būs vēsture, jādokumentē jau tagad.

MALIENAS ZIŅAS, 7.03.20

